

עזרי אלון

מתכנן מחוז הדרום, רשות הטבע והגנים

יש צורך ביצירת מיתוס נפרד למתחם המלונות ולאחרי הטבע, הנוף והמורשת" | צילום: keppet, פליקר CC BY-NC-ND 2.0

תוכן זה הוא חלק מרשימת: לחצו כאן לדיון המלא

צמצום ההשפעה על הסביבה באמצעות ויסות כמות המבקרים

8 במרץ, 2017

גיליון אביב 2017 / כרך 8 (1) / ים המלח

בתסקיר ההשפעה על הסביבה שנערך לתכנית להכפלת מתחם התיירות בדרום ים המלח נכתב כי בהתייחס ל"השפעות החזויות של התכנית על תנועות הנופשים והתיירים החזויות במוקדי התיירות ואחרי הטבע במרחב הנידון, מרבית האתרים הנמצאים בטווח ההשפעה של התכנית אינם נמצאים בתחום הקו הכחול. ברם, אין ספק שהגדלה משמעותית של כמות התיירים באזור תגביר את הלחץ על משאבי הטבע והמורשת" (סעיף 4.2.4).

בשטחים שמחוץ לקו הכחול, הוא קו גבולות התכנית, נמצאים בין השאר גם אזורים בעלי ערכיות ורגישות גבוהות. באזורים אלה קיים חשש לפגיעה כתוצאה מעומסי יתר של מבקרים. באזורים אלה נכללים, בין השאר: חופי ים המלח; מרחב הר סדום (כולל מישור עמיעז ונחלי פרצים, חמר ופרס); נחל זוהר (כולל מצד זוהר וסביבתו); כיכר סדום ומרחבי החווארים מדרום לה; כל האגן הנצפה מאתר המצדה (כמוגדר בהכרזת אונסק"ו על מצדה כאתר מורשת עולמי ובהתאם לתכנית מתאר ארצית לחופי ים המלח [תמ"א 13]), שמורות עין גדי ועינות צוקים וגן לאומי קומראן. ראוי לציין במיוחד את שמורת נחל בוקק, הצמודה למלונות הקיימים. זהו אתר קטן עם ברכות מים, שעומסי המבקרים בו גורמים כבר כיום לפגיעה בנחל. ישנה תכנית סטטוטורית להסדרת החניה והכניסה, כולל ויסות כניסות המבקרים ופיקוח.

כמות המבקרים באתרים בניהול רשות הטבע והגנים עומדת בשנים האחרונות על ממוצע שנתי של כ-725,000 בגן הלאומי מצדה (כולל מבקרים בחיזיון ולנים בחניון ליד הסוללה), כ-500,000 בשמורת הטבע עין גדי וכ-100,000 בשמורת עין בוקק. כושר הנשיאה של המערכות האקולוגיות מושפע גם מעומסי שיא. לשם המחשה, להלן הערכה של מספר המבקרים בשטחים פתוחים במהלך פסח 2013 (בהסתמך על ספירת כלי רכב בשטח): מישור עמיעז והמכתש הקטן – 15,000, מדבר יהודה – 12,000 וחוף ים המלח – 10,000. ראוי לציין שהנתון עבור חופי ים המלח מבטא ירידה חדה בהשוואה להערכות עבור 2011 ו-2012 (15,000 ו-20,000, בהתאמה).

הגברת עומסי המבקרים באתרים מחייבת ויסות של כמויות המבקרים בחגים ובעונות השיא, באופן דינמי ומשתנה בהתאם לניטור מערכות הטבע באתרים אל מול עומסי המבקרים בהם. כדי להשיג זאת יש לנקוט מגוון

פעולות:

- יצירת מנגנון שיאפשר לרשות הטבע והגנים לנהל את הביקורים בשמורות טבע (במדבר יהודה, בכיכר סדום ובשמורות אחרות) ובאתרים קולטי קהל (גן לאומי מצדה, שמורת עין גדי, שמורת עין בוקק ועוד). מנגנון שכזה יכול להיות מרכז מבקרים שיוקם במתחם בתי המלון, ושיפעלו בו מוקד לתיאום טיולים ומרכז הזמנות ממוחשב לכל האתרים קולטי הקהל שבניהול רשות הטבע והגנים. גם ניהול המבקרים בשטחים הפתוחים ראוי שייעשה בהתאם להנחיות המועצה האזורית תמר ורשות הטבע והגנים.
- היערכות לשדרוג תשתיות קליטת המבקרים (חניה, שירותים, ביוב, תחזוקה, תגבור צוותי האתרים, הארכת שעות הביקור באתרים) והקצאת המשאבים עבורו.
- הכשרת שטחים פתוחים ושטחים שמורים סטטוטורית לטיילות ולתיירות, כפי שנעשה ומתוכנן בשיתוף פעולה של המועצה האזורית תמר ורשות הטבע והגנים במבואת הכניסה לכיכר סדום (ליד נחל אמציהו), במיזם שיקום נחל חמר, בתכנית לשיקום מחנה העובדים של מפעלי ים המלח ולשחזורו, במתחם למרגלות מצדה המשמש לאירועים מיוחדים, כגון מופעי אופרה ולחניון לילה, וב"פארק הבולענים".
- יצירת מיתוג נפרד למתחם המלונות ולאתרי הטבע, הנוף והמורשת. מיתוג התיירות במלונות יתואם עם היזמים, עם המועצה האזורית תמר, עם משרד התיירות ועם רשות הטבע והגנים.
- יצירת פורום משותף למלונאים, למובילי תיירים, למועצה אזורית תמר ולרשות הטבע והגנים, שיעסוק בנושאים שונים, כגון: בחינה אם יש אפשרות להארכת שעות הביקור באתרים ללא פגיעה במערכות האקולוגיות; כרטיסים משולבים לכניסה לאתרים; פילוח קהלי היעד השונים (טיול ברגל, ברכבי שטח או באופניים, אירועים בשטח פתוח, וכיו"ב) ומתן מענה מוגדר ומסודר לכולם; פיתוח מוצרים מיוחדים לקהלי היעד השונים.